

BEKNOPTÉ MEDEDEELINGEN
OP
DIERKUNDIG GEBIED,

DOOR

Dr. J. RITZEMA BOS.

Over 't voorkomen van roofdieren in Finland. — Volgens officiële opgaven werden in 't jaar 1887 in Finland geschoten: 115 beren, 321 wolven, 301 lynxen, 4229 vossen, 136 veelvraten, 207 vischotters en 1891 hermelijnen. Daarvoor werd als premiegeld uitbetaald ongeveer *f* 19.000. Er werd door wild gedierte de volgende hoeveelheid vee gedood: 407 paarden, 1542 runderen, 8939 schapen, 284 varkens, 207 geiten en 3167 rendieren. (*Zoölogischer Garten*, 1889).

Wolven in Europa. — Volgens courantenberichten kwamen in den laatsten winter wolven in tamelijk grooten getale voor in streken, waar zij voorheen slechts weinig werden aangetroffen. In Noorwegen en Zweden alsmede in het oosten van Pruisen verschenen zij op plaatsen, waar men ze sedert jaren niet meer had gezien. Het schijnt dat de grooté hoeveelheid sneeuw, die in vele streken van Rusland gevallen is, als de oorzaak der verre verbreiding van de wolven moet worden beschouwd. Hoe groot de schade is, welke deze roofdieren nog in Rusland teweeg brengen, bewijzen de officiële statistieke opgaven van het jaar 1885. Door wolven werden toen gedood: 438 paarden 1517 veulens, 313 koeien, 1158 kalvers, 1510 varkens, 7674 schapen en 3347 stuks pluimgedierte, te zamen 18.009 stuks vee, ter waarde van ongeveer *f* 240.000. (*Zoölogischer Garten*, 1889.)

Het gebruik van den zuigvisch (*Echeneis*) bij het vangen van zeeschildpadden. — De soorten van dit visschengeslacht bezitten, zooals men weet, op den kop eene groote elliptische zuigschijf, die uit twee symmetrische helften bestaat en aan iederen kant twee dozijnen stevige huidplooiën draagt, welke overdwars zijn geplaatst. Gewoonlijk hecht de zuigvisch zich met den hier beschreven toestel aan den buik van den een of anderen grooten visch, eenen haai bijv., vast, en laat hij zich op deze wijze over groote afstanden voortslepen. De ouden meenden dat de kracht der zuigvisschen zoo groot was, dat zij de schepen in hunne vaart zouden kunnen tegenhouden.

In de Straat van Torres wordt deze visch in levenden staat gebruikt om zeeschildpadden te vangen. MACGILLIVRAY berichtte dit het eerst in »*Narrative of the Voyage of H. M. S. Rattlesnake*»; men had hem meegedeeld dat men eenen zuigvisch (de *Echeneis remora*) een koord om den staart bond, en dat men hem aldus liet zwemmen op de eene of andere plaats, waar zich kleine schildpadden ophielden, tot hij zich aan ééne ervan zou hebben vastgezogen, waarna men dan beiden gezamenlijk ophaalde. In zijne »*Introduction to the Study of Fishes*» betwijfelde GÜNTHER de waarheid van dit verhaal. Intusschen heeft ALFRED C. HADDON nieuwe mededeelingen gedaan omtrent de visscherij met behulp van zuigvisschen, zooals die in de zeestraat nabij Donderdagseiland geschiedt. Daar worden de schildpadden op deze wijze gevischt, zoowel in October en November gedurende den voortplantingstijd, wanneer zij aan de oppervlakte komen, als op andere tijden, wanneer zij zich in de diepte tusschen de riffen ophouden. De inboorlingen gebruiken daarvoor eene grootere soort van zuigvisch, welke zij »gapu» noemen. Bij dezen visch maakt men met behulp van een been een gat in de staartvin, en men brengt door dit gat een lang touw. Een tweede, korter stuk touw wordt den visch door den mond en de kieuwopeningen getrokken, en zoo is deze geheel en al gebonden, terwijl men, in de boot zittend, hem in 't water met zich meevoert. Merkt men in de diepte eene schildpad, dan haalt men den zuigvisch even uit het water; men neemt den voorsten strik weg en laat den visch aldus vrij rondzwemmen. De gapu zwemt naar de schildpad en hecht zich aan haar vast. Dan gaat een duiker te water, die een lang touw om den bovenarm bevestigd heeft; hij omklemt met zijne armen den nek van de schildpad en houdt zich met zijne beenen aan de achterpooten van dit dier vast; op deze wijze laat hij zich met dit laatste omhoog trekken. 's Avonds, als het visschen gedaan is,

wordt de gapu opgegeten als dank voor zijne trouwe hulp. De inboorlingen schrijven dezen visch. tooverkracht toe; volgens hen weet hij zooveel als een mensch, maar tevens is hij een halve duivel. (*Nature* 1889.)

Eigenaardige verandering in den nestbouw bij musschen. — Zooals men weet, heeft men ter bestrijding van de schadelijke insekten, welke in Australië meer en meer van zich deden spreken, in dat werelddeel musschen uit Europa ingevoerd, die zich daar even goed als de eveneens ingevoerde konijnen te huis gevoelden, maar die evenals deze alras eene geduchte plaag werden, daar de musschen in Australië zoowel als in Europa wel ook sommige schadelijke insekten eten, maar in hoofdzaak graaneetsters zijn. Op Nieuw-Zeeland nu hebben de musschen eene eigenaardige wijze van broeden zich aangepend. Op plaatsen namelijk, waar puimsteenlagen doorgehouden zijn, broeden zij in gaten in deze lagen; zelfs schijnen zij, evenals de oeverzwaluw, zulke gaten zelve te boren of althans dieper te maken. GRÜN vond zulke gaten van 6 voet diepte. (*Nature* 1889.)

De bouw van den slijmaal (*Myxine glutinosa*). — *Myxine* behoort met het geslacht *Petromyzon*, waartoe de zoogenaamde »blinde prikken» of »negenooien» worden gebracht, tot eene der laagste afdelingen uit de klasse der visschen. LINNAEUS rekende het geslacht *Myxine* zelfs tot de wormen. Als men het bekende lancetvischje (*Amphioxus lanceolatus*) niet meerekent, bezit *Myxine* de laagste organisatie in de Hoofdgroep der Gewervelden. De slijmalen hebben geene ware kaken maar eenen zuigmond, waarin de tong, die voor- en achterwaarts kan worden bewogen, als een zuiger werkt. Zij bezitten geene schubben en naakte, onontwikkelde oogen. Zij leven in het slijk op den bodem der noordelijke zeeën, maar boren zich ook als parasieten in het inwendige van grootere visschen in en vreten deze uit. — Wat de voortplanting der slijmalen betreft, langen tijd kende men hunne eieren, die aan de uiteinden bundeltjes van driehakige ankers, uit verhard slijm bestaande, bezitten, daarmee aan elkander vasthaken en op deze wijze tot ketens onderling verbonden zijn. Overigens was men met de voortplanting der *Myxines* op verre na nog niet op de hoogte; men vond zelden of nooit mannetjes. Eindelijk heeft FRIDTJOF NANSEN, de onderzoeker van Groenland, het raadsel opgelost. Het is gebleken — wat men reeds langer vermoedde — dat de *Myxines* hermaphrodiet zijn.

Onder hermaphrodieten verstaat men diersoorten, bij welke mannelijke en vrouwelijke voorttelingsorganen in één individu voorkomen. Veldslak, huisjesslak, bloedzuiger, regenworm kunnen als voorbeelden van hermaphrodieten dienen. De meeste hermaphrodieten echter — en daaronder alle vier door mij genoemde — bevruchten niet zich zelve, maar elkander, in dier voege dat bijv. de eieren van het eene individu A door de mannelijke geslachtsprodukten van het individu B worden bevrucht, terwijl omgekeerd de mannelijke geslachtsprodukten van A de eieren van B bevruchten. Nu zijn echter de Myxines wél hermaphrodiet, maar ze zijn tevens proterandrisch, d. i. de mannelijke geslachtsorganen komen eerder tot volledige ontwikkeling dan de vrouwelijke van hetzelfde individu, zoodat dus reeds dáárdor de zelfbevruchting volkomen onmogelijk is. Men zal zich herinneren, dat hetzelfde verschijnsel dikwijls in het plantenrijk voorkomt, n.l. dat in ééne en dezelfde bloem de meeldraden (de mannelijke organen) eerder volledig ontwikkeld en dus tot voortbrenging van geslachtsprodukten (stuifmeel) geschikt zijn dan de stampers (de vrouwelijke organen). De slijmaal dan heeft een' tijd lang slechts de mannelijke geslachtswerktuigen volledig ontwikkeld; wanneer hij echter de lengte van 32 tot 33 cM. heeft overschreden, gaan de mannelijke organen achteruit, terwijl de vrouwelijke geslachtswerktuigen, die tot zóó lang slechts in aanleg aanwezig waren, zich verder beginnen te ontwikkelen. De kleinere Myxines, tot eene lengte van 32 à 33 cM., moeten dus als feitelijk mannelijk, de grootere als feitelijk vrouwelijk worden beschouwd. Daar er 't geheele jaar door kleinere zoowel als grootere individu's worden aangetroffen, kan er ten allen tijde voortplanting plaatsgrijpen. Het ligt in den aard der zaak, dat men voorheen geene Myxine-mannetjes vond: men dacht, zooals gewoonlijk, de geslachtsrijpe dieren slechts onder de volwassen individu's te kunnen vinden, en vond, deze onderzoekende, slechts wijfjes. De enkele mannetjes, die men vroeger aantrof, zijn zonder twijfel in aanleg eveneens hermaphrodiet geweest, maar zij waren exemplaren, bij welke de vrouwelijke organen in ontwikkeling waren achter gebleven, terwijl de mannelijke organen steeds meer uitgroeiden. (*Bergens Museum Aarberetning for 1887.*)